

Οι πρόσφατες νομοθετικές τροποποιήσεις για το έγκλημα της απιστίας κατά των τραπεζικών ιδρυμάτων

Κώστας Κοσμάτος

Επικ. καθηγητής Νομικής ΔΠΘ

A.

Πολλές κριτικές ακούστηκαν και γράφτηκαν για τις διατάξεις του νέου Ποινικού Κώδικα (Ν 4619/2019) το καλοκαίρι του 2019, με άξονα κυρίως την επεικέστερη μεταχείριση που επιφυλάσσει σε μια σειρά εγκλημάτων, σε σχέση με την μείωση των ποινών που προβλέπει ή με την κατάργηση εγκληματικών πράξεων που υπήρχαν στην προηγούμενη ποινικής μας νομοθεσία, όπως λ.χ. για τις διακεκριμένες κλοπές. Κοινός τόπος των επικρίσεων αυτών ήταν ότι η νέα νομοθεσία οδηγεί σε ουσιαστική ατιμωρησία (κυρίως βίαιων και κοινωνικά επικίνδυνων) συμπεριφορών που πλήττουν το κοινωνικό σύνολο.

Έτσι λίγους μήνες μετά την ψήφιση του Ποινικού Κώδικα, ήρθε η τροποποίησή του, με το Ν 4637/2019, προκειμένου να αντικατασταθούν οι παραπάνω «αρνητικές» διατάξεις και να «αποκατασταθεί» η ασφάλεια των πολιτών. Στο πλαίσιο αυτό, τα ζητήματα που κυριάρχησαν στο δημόσιο διάλογο, αναφορικά με τη νομοθετική αυτή μεταρρύθμιση, είχαν ως βασικό προσανατολισμό την αυστηροποίηση των διατάξεων για την υφ' όρον απόλυση, την δωροδοκία, την χρήση μολότοφ κλπ.: γίνεται φανερό ότι συνεκτικό ιστό τους αποτέλεσε η επένδυση στην «μηδενική ανοχή»¹ επί εγκλημάτων «ευρέως ορατών»² στο κοινωνικό σύνολο, που απασχολούν ιδιαίτερα την κοινή γνώμη (μέσω των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης³) και «διεγείρουν» αντανεκλαστικά φόβου και ανασφάλειας στο ευρύ κοινό⁴.

1. Για το θέμα βλ. διεξοδικά L. Wacquant, Οι φυλακές της μιζέριας, μετάφραση Κ. Διαμαντάκου, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2001, Τ. Τζαννετάκη, Ο νεοσυντηρητισμός και η πολιτική της μηδενικής ανοχής. Μια κριτική θεώρηση των θέσεων του James Q. Wilson, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 2006, Α. Αντωνοπούλου, Σύγχρονες τάσεις αντεγκληματικής πολιτικής. Η πολιτική της μηδενικής ανοχής και τα μέτρα διαχείρισης κρίσεων, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2010.

2. Πρβλ. Β. Καρύδη Β., Η αθέατη εγκληματικότητα, Σειρά Εγκληματολογικά, αρ. 28, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα 2004.

3. Πρβλ. Α. Κουκουτσάκη, Εγκληματικό στερεότυπο και ΜΜΕ. Ιδεολογίες του εγκλήματος και το θέμα της κοινωνικής συναίνεσης, Αφιέρωμα στον Ηλία Δασκαλάκη «Εγκληματίες και θύματα στο κατώφλι του 21ου αιώνα», έκδοση ΕΚΚΕ, Αθήνα 2000, σελ. 445 επ., Λαμπροπούλου Ε., Η κατασκευή της κοινωνικής πραγματικότητας και τα ΜΜΕ. Η περίπτωση της βίας και της εγκληματικότητας, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997.

4. Βλ. αναλυτικά Βλ αναλυτικά Bauman Z., Ρευστοί καιροί. Η ζωή της αβεβαιότητας, μετάφραση Γ. Γεώργιας, εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα 2008, σελ. 32 επ., Χ. Ζαραφονίτου, Τιμωρητικότητα, Σύγχρονες τάσεις, διαστάσεις και εγκληματολογικοί

Σε αυτές τις τροποποιήσεις συμπεριλήφθηκε και το έγκλημα της απιστίας (άρθρο 390 ΠΚ), εστιάζοντας το ενδιαφέρον στην αυτεπάγγελτη ή κατ' έγκληση δίωξή του (άρθρο 405 ΠΚ) και υπό την ιδιαίτερη έκφασή του στις περιπτώσεις που η απιστία στρέφεται κατά των τραπεζικών ιδρυμάτων. Είναι αλήθεια ότι η συζήτηση για το έγκλημα της απιστίας όχι μόνο δεν πρωταγωνίστησε, αλλά η συγκεκριμένη διάταξη βρέθηκε «περιφερειακά» στο δημόσιο διάλογο. Η επισήμανση αυτή έχει ενδιαφέρον, καθώς δεν συνάδει με το γεγονός ότι κατά τα χρόνια της οικονομικής κρίσης στην χώρα μας παρατηρήθηκε μια «στροφή» του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης, ώστε στο κέντρο του ενδιαφέροντος να βρεθούν νέες συμπεριφορές που μέχρι τη στιγμή εκείνη η απαξία τους ήταν υποτιμημένη τόσο από το νομοθέτη, όσο και από την κοινή γνώμη: τα εγκλήματα που στρέφονται κατά του Δημοσίου, τα εγκλήματα «διαφθοράς» που τελούνται από δημοσίους υπαλλήλους και κρατικούς λειτουργούς⁵.

B.

Για την ιστορική διαδρομή της νομοθετικής πρόβλεψης για το έγκλημα της απιστίας είναι απολύτως χρήσιμο να θυμίσουμε τα εξής:

α) Το Σχέδιο Νόμου που κατέθεσε η νομοπαρασκευαστική επιτροπή του νέου Ποινικού Κώδικα είχε επιλέξει αρχικά για το έγκλημα της απιστίας την κατ' έγκληση δίωξή του (βλ. σχετικά το κείμενο που υποβλήθηκε στην δημόσια διαβούλευση που διήρκεσε έως την 14/4/2019, στο άρθρο 405 του Σχεδίου, που προβλέπονταν τα εξής: «1. Για την ποινική δίωξη των εγκλημάτων που προβλέπονται στα άρθρα 386 παρ. 1, 386 Α, 388, 389, 390 παρ. 1 και 2, 394 και 396 έως 404 απαιτείται έγκληση»⁶.

β) Η παραπάνω πρόταση δημιούργησε σειρά αντιδράσεων στην δημόσια διαβούλευση (ιδίως από τις δικαστικές ενώσεις, την επιστημονική κοινότητα αλλά και τα κόμματα της τότε αντιπολίτευσης), ότι με τον τρόπο αυτό ευνοείται η ατιμωρησία (κυρίως) για πράξεις απιστίας που τελέστηκαν κατά των νομικών προσώπων του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα.

γ) Οι αντιδράσεις αυτές οδήγησαν τη νομοπαρασκευαστική επιτροπή να προβεί σε διορθωτικές αλλαγές. Έτσι επιλέχθηκε η κατ' έγκληση δίωξη της απιστίας μόνο στις περιπτώσεις των πλημμελημάτων, δηλαδή αν η ζημία που προκλήθηκε δεν υπερβαίνει το ποσό των 120.000 ευρώ. Αντίθετα προκρίθηκε η αυτεπάγγελτη δίωξη για τις περιπτώσεις που η απιστία υπερβαί-

προβληματισμοί, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2008, σελ. 24 επ. και τις εκεί αναφορές.

5. Για το θέμα βλ. αναλυτικά Κ. Κοσμάτου, Η ποινική νομολογία του Αρείου Πάγου στην περίοδο της οικονομικής κρίσης. Συγκριτική έρευνα ποινικών αποφάσεων ΑΠ ετών 2008-2011 και 1998: ποινική και εγκληματολογική προσέγγιση, εκδ. Σάκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2015, σελ. 29 επ.

6. <http://www.opengov.gr/ministryofjustice/?p=9834>

νει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ ή στρέφεται άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και η ζημία που προκλήθηκε υπερβαίνει συνολικά των ποσό των 120.000 ευρώ. Η παραπάνω λύση υπαγορεύθηκε και από την ανάγκη να υπάρξει αυτεπάγγελτη δίωξη σε όλες τις περιπτώσεις κακουργηματικής απιστίας, καθώς με το νέο Ποινικό Κώδικα μειώθηκε αισθητά ο «κύκλος» των νομικών προσώπων που «διέφυγαν» από την προηγούμενη πρόβλεψη του Ποινικού Κώδικα. Αυτή την θέση ακολούθησε ο πρόσφατος Ποινικός Κώδικας (Ν 4619/2019, με έναρξη εφαρμογής του στις 1-7-2019).

δ) Το Υπουργείο Δικαιοσύνης αμέσως μετά της εκλογές της 7-7-2019 διεύρυνε την υπάρχουσα νομοπαρασκευαστική επιτροπή με νέα μέλη και υπέβαλλε το Σχέδιο Νόμου «Τροποποιήσεις Ποινικού Κώδικα, Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και άλλες διατάξεις» που δόθηκε σε δημόσια διαβούλευση⁷, με το οποίο τροποποιούνται αρκετές διατάξεις του Ποινικού Κώδικα. Μεταξύ των τροποποιήσεων προβλέπεται ότι το έγκλημα της απιστίας -όχι μόνο σε βαθμό πλημμελήματος, αλλά και κακουργήματος- διώκεται μόνο κατ' έγκληση, ενώ διατηρείται η αυτεπάγγελτη δίωξη μόνο αν η απιστία στρέφεται κατά του δημοσίου, ΝΠΔΔ, ΟΤΑ με ζημία άνω των 120.000 ευρώ.

ε) Η παραπάνω επιλογή στηλιτεύτηκε κατά την ολιγόημερη διαβούλευση που επακολούθησε⁸ και από την Ένωση Εισαγγελέων Ελλάδας, η οποία στο από 15-10-2019 Δελτίο Τύπου της σημειώνει ότι «Η Ε.Ε.Ε. επισημαίνει τον κίνδυνο ατιμωρησίας αλλά και διεθνούς έκθεσης της Χώρας, καθώς δεκάδες υποθέσεις που βρίσκονται στο στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης, της ανάκρισης αλλά και στην ακροαματική διαδικασία, κινδυνεύουν, να ριφθούν στον κάλαθο των αχρήστων, ως ποινικά μη αξιόλογες και η Χώρα να εκτεθεί διεθνώς ως αναποτελεσματική στην δίωξη σοβαρότατων εγκλημάτων και ιδίως της διαφθοράς και του ξεπλύματος μαύρου χρήματος»⁹. Για την προτεινόμενη αυτή τροποποίηση η Αιτιολογική Έκθεση του ΣχΝ σημείωνε τα εξής: «Τροποποιείται η 1η παράγραφος του άρθρου 405, διότι, κατά την άποψη που επικράτησε, όλες οι μορφές απιστίας, εκτός εκείνων που στρέφονται κατά του Δημοσίου ή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, πρέπει να διώκονται κατ' έγκληση. Η ρύθμιση αυτή εναρμονίζεται με την κατ' έγκληση δίωξη του πυρήνα των περιουσιακών εγκλημάτων (απάτη, υπεξαίρεση, καταδολίευση κ.λπ.) στον ιδιωτικό τομέα και έχει την αυτή δικαιολογία, δηλαδή τον ατομικό χαρακτήρα των προσβαλλόμενων εννόμων αγαθών. Κατά την μειοψηφήσα

7. <http://www.opengov.gr/ministryofjustice/?p=10894>.

8. <http://www.opengov.gr/ministryofjustice/?p=10889#comments>

9. <http://enosieisaggeleon.gr/%ce%b4%ce%b5%ce%bb%cf%84%ce%b9%ce%bf-%cf%84%cf%85%cf%80%ce%bf%cf%85-15-10-2019/>.

άποψη, η κατ' έγκληση δίωξη δεν αρμόζει σε πράξεις κακουργηματικού χαρακτήρα και εμφανίζεται κατ' εξοχήν προβληματική όταν εγκλήματα όπως η απάτη, η υπεξαίρεση ή η απιστία στρέφονται κατά νομικών προσώπων».

στ) Τελικά το Υπουργείο Δικαιοσύνης κατέθεσε το Σχέδιο Νόμου στη Βουλή στις 31-10-2019¹⁰ και επέλεξε για την περίπτωση της απιστίας να προβλέψει την κατ' έγκληση δίωξη της μόνο αν στρέφεται άμεσα κατά τραπεζικού ιδρύματος (άρθρο 5 παρ. 2). Συγκεκριμένα με το άρθρο 12 περ. 3 του Ν. 4637/2019 (ΦΕΚ Α' 180/18.11.2019) «Τροποποιήσεις Ποινικού Κώδικα, Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και συναφείς διατάξεις», προβλέφθηκε για πρώτη φορά ότι οι πράξεις της απιστίας που στρέφεται κατά τραπεζικών ιδρυμάτων δεν διώκονται αυτεπάγγελτα, αλλά μόνο κατ' έγκληση («Για την ποινική δίωξη των εγκλημάτων που προβλέπονται στο άρθρο 390 παράγραφος 1 εδάφιο β' αν η απιστία στρέφεται άμεσα κατά πιστωτικού ή χρηματοδοτικού ιδρύματος ή επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα απαιτείται έγκληση»). Περαιτέρω με το άρθρο 6 παρ. 2 του ίδιου νόμου χορηγήθηκε τετράμηνη προθεσμία για υποβολή της δήλωσης συνέχισης της δίωξης που έχει ασκηθεί αυτεπάγγελτα («Εκκρεμείς ποινικές διαδικασίες, που έχουν ανοίξει χωρίς την υποβολή εγκλήσεως με αντικείμενο πράξεις απιστίας για τη δίωξη των οποίων απαιτείται έγκληση στον παρόντα νόμο ενώ διώκονταν αυτεπαγγέλτως υπό το προϊσχύσαν δίκαιο, συνεχίζονται, εφόσον ο δικαιούμενος να υποβάλει έγκληση, δηλώσει εντός τεσσάρων μηνών από την έναρξη της ισχύος του παρόντος νόμου ότι επιθυμεί την πρόοδό τους»). Για την επιλογή αυτή η Αιτιολογική Έκθεση του ΣχΝ 4637/2019, αναφέρει τα εξής: «Με την συμπλήρωση του εδαφίου γ' στην παράγραφο 1 του άρθρου 390 ΠΚ, ενισχύεται ουσιωδώς το νομικό πλαίσιο, ώστε να προστατεύεται η ελευθερία άσκησης της οικονομικής δραστηριότητας, η οποία καταδεικνύει την αποτελεσματικότητα της δημοκρατικής λειτουργίας της εκτελεστικής εξουσίας στην άμεση και καθημερινή δραστηριότητά του».

ζ) Όπως είναι γνωστό με τις κοινές αποφάσεις των υπουργών Εθνικής Άμυνας, Υγείας και Δικαιοσύνης [Δ1α/ΓΠ.οικ.17734 (ΦΕΚ Β' 833/11.03.2020), Δ1α/ΓΠ.οικ.18176/15.03.2020 (ΦΕΚ Β' 864/15.03.2020) και Δ1 α/ΓΠ.οικ.24403 (ΦΕΚ Β' 1301/11.04.2020)] επήλθε αναστολή όλων των νόμιμων και δικαστικών προθεσμιών, συνεπώς και της παραπάνω προθεσμίας για την υποβολή δήλωσης συνέχισης της δίωξης που έχει ασκηθεί αυτεπάγγελτα για απιστία σε βάρος των τραπεζικών ιδρυμάτων («Αναστέλλονται από τις 13.3.2020... β) οι νόμιμες και δικαστικές προθεσμίες για τη διενέργεια διαδικαστικών πράξεων και άλλων ενεργειών ενώπιον των υπηρεσιών των δικαστηρίων και των εισαγγελιών, καθώς και η παραγραφή των συναφών αξιώσεων»). Συνεπώς, με βάση τα παραπάνω, η τετράμηνη προθεσμία για την υποβολή έγκλη-

10. https://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=91c2b390-ec7a-4789-ae24-aaf7014e6503.

σης για απιστία σε βάρος των τραπεζικών ιδρυμάτων ξεκίνησε στις 18 Νοεμβρίου 2019 και θα έληγε στις 18 Μαρτίου 2020, εάν δεν μεσολαβούσε η αναστολή όλων των προθεσμιών στις 13 Μαρτίου 2020, η οποία καλόπιστα αναμενόταν από κάθε ενδιαφερόμενο ότι θα διατηρούνταν μέχρι την ολοκλήρωση των μέτρων περιορισμού των μετακινήσεων, δηλαδή, βάσει των προαναφερθεισών ΚΥΑ, το νωρίτερο έως την 27η Απριλίου 2020.

η) Με το τεσσαρακοστό έκτο άρθρο της ΠΝΠ της 13-4-2020 «Μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορονοϊού COVID-19 και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 84 /13-4-2020), η παραπάνω αναστολή της προθεσμίας για την υποβολή έγκλησης για απιστία σε βάρος των τραπεζικών ιδρυμάτων καταργήθηκε αναδρομικά. Ειδικότερα στην παραπάνω διάταξη προβλέφθηκε ρητά ότι «Η αναστολή των προθεσμιών που προβλέπεται στις κοινές αποφάσεις των υπουργών Εθνικής Άμυνας, Υγείας και Δικαιοσύνης, που εκδόθηκαν κατόπιν εξουσιοδότησης του άρθρου 11 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 55), όπως αυτή κυρώθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4682/2020 (Α' 76), δεν καταλαμβάνει την προθεσμία δηλώσεων επιθυμίας προόδου εκκρεμών ποινικών διαδικασιών, που είχαν ανοίξει χωρίς την υποβολή εγκλήσεως, με αντικείμενο πράξεις που διώκονταν αυτεπαγγέλτως, για τη δίωξη των οποίων απαιτείται έγκληση». Η παραπάνω διάταξη κυρώθηκε με το Ν...../2020 (ΦΕΚ Α'...../.....2020), άρθρο....., ως εξής.....

Γ.

Τα ζητήματα που εγείρονται με τις παραπάνω νομοθετικές επιλογές εστιάζονται όχι μόνο στην ουσία των ρυθμίσεων, αλλά και στον τρόπο νομοθέτησης. Ειδικότερα:

α) Η επιλογή για την ανάγκη υποβολής έγκλησης μόνο αν στρέφεται σε βάρος τραπεζικού ιδρύματος αντιβαίνει την αρχή της ισότητας του άρθρου 4 του Συντάγματος, που επιβάλλει την ομοιόμορφη μεταχείριση των προσώπων που βρίσκονται κάτω από τις ίδιες συνθήκες, καθώς παρέχει επιλεκτικά μόνο στις περιπτώσεις των τραπεζικών ιδρυμάτων το δικαίωμα της έγκλησης για το έγκλημα της απιστίας.

β) Η επιλεκτική υπαγωγή μόνο της απιστίας κατά τραπεζικών ιδρυμάτων στα κατ' έγκληση διωκόμενα εγκλήματα ασφαλώς δεν προστατεύει «την ελευθερία άσκησης της οικονομικής δραστηριότητας» (όπως επικαλείται η σχετική Αιτιολογική Έκθεση), αλλά αντίθετα ενισχύει την αδιαφάνεια και την αδυναμία δίωξης των ισχυρών. Ένα παράδειγμα στο σημείο αυτό μπορεί να φανεί κατατοπιστικό: Οι μικρομέτοχοι ενός τραπεζικού ιδρύματος αντιλαμβάνονται ότι κατά παράβαση των κανόνων επιμελούς διαχείρισης όλα τα μέλη του ΔΣ της εταιρίας έχουν προκαλέσει κατά την διαχείρισή τους εν γνώσει τους βέβαιη ζημία στην περιουσία της τράπεζας. Είναι προφανές ότι οι μικρομέτοχοι αυτοί με την τροποποίηση του άρθρου 390 του Ποινικού

Κώδικα με το Ν 4637/2019 βρίσκονται σε απόλυτη αδυναμία να ζητήσουν την ποινική δίωξη των παραπάνω προσώπων, καθώς απαιτείται η υποβολή έγκλησης από τους ίδιους τους καταγγελλόμενους! Με τον τρόπο αυτό όμως ο νεότερος ποινικός νομοθέτης (Ν 4637/2019) επιλέγει να αφήσει απροστάτευτους του «μειοψηφικούς» μετόχους έναντι των «κακοδιαχειριστών» των τραπεζικών ιδρυμάτων, οι οποίοι στην πράξη πολλές φορές μπορεί να είναι και αυτοί που διοικούν το τραπεζικό ίδρυμα.

γ) Λόγοι δημοσίου συμφέροντος, ιδίως με δεδομένο ότι η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζικών ιδρυμάτων έχει γίνει τα τελευταία χρόνια κατ' επανάληψη με χρήματα του Δημοσίου, επιβάλλουν τον ουσιαστικό έλεγχο των διοικούντων των τραπεζών και όχι να απόκειται στην κρίση τους η υποβολή της έγκλησης.

δ) Όπως είναι γνωστό, η έκδοση Πράξεων Νομοθετικού Περιεχομένου αποτελεί «εξαιρετικό» δίκαιο και προϋποθέτει την αντιμετώπιση επείγουσών αναγκών, δυνάμει του άρθρου 44 παρ. 1 του Συντάγματος¹¹. Στο πλαίσιο αυτό, η πρόσφατη ΠΝΠ στο προοίμιό της, εξηγώντας τους λόγους που οδήγησαν στην έκδοσή της αναφέρει ως αιτία της έκδοσής της «Την εξαιρετικά επείγουσα και απρόβλεπτη ανάγκη λήψης περαιτέρω μέτρων, σε όλους τους τομείς κρατικής δράσης, για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορονοϊού COVID-19, καθώς και για την προστασία των εθνικών και ενωσιακών συνόρων». Υπάγεται λοιπόν στην εξαίρεση αυτή η ρύθμιση για την αναστολή της προθεσμίας επί εγκλήσεων για απιστία σε βάρος τραπεζικών ιδρυμάτων; Δύσκολα θα μπορούσε κανείς να βρει πειστικές και ορθολογικές απαντήσεις στο παραπάνω ερώτημα, καθώς η σύνδεση της αναστολής της προθεσμίας της έγκλησης είναι προφανώς άσχετη με το ζήτημα της πανδημίας. Με τον τρόπο που επιλέχθηκε, δηλαδή με τη θέσπιση του τεσσαρακοστού έκτου άρθρου της πρόσφατης ΠΝΠ, ματαιώνεται οριστικά και με τρόπο αναδρομικό η υποβολή εγκλήσεων για απιστία σε βάρος των τραπεζικών ιδρυμάτων: όσοι «περίμεναν» να υποβάλουν έγκληση στην εκπνοή της αρχικής τετράμηνης προθεσμίας έχουν απολέσει οριστικά το δικαίωμά τους. Η λύση πάντως αυτή διευκολύνει και όσους δεν είχαν ουσιαστικά την πρόθεση να υποβάλουν έγκληση εντός του τετραμήνου: με τη νέα ρύθμιση δεν «κινδυνεύουν» να θεωρηθούν ότι η παράλειψή τους οφείλεται σε υπαιτιότητά τους και πλέον μπορούν να μεταθέτουν την παράλειψή τους στη θέσπιση της ΠΝΠ.

11. «Σε έκτακτες περιπτώσεις εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί, ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, να εκδίδει πράξεις νομοθετικού περιεχομένου. Οι πράξεις αυτές υποβάλλονται στη Βουλή για κύρωση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 72 παράγραφος 1, μέσα σε σαράντα ημέρες από την έκδοσή τους ή μέσα σε σαράντα ημέρες από τη σύγκληση της Βουλής σε σύνοδο. Αν δεν υποβληθούν στη Βουλή μέσα στις προαναφερόμενες προθεσμίες ή αν δεν εγκριθούν από αυτή μέσα σε τρεις μήνες από την υποβολή τους, παύουν να ισχύουν στο εξής». Βλ. σχετικά Β. Χρήστου σε Φ. Σπυρόπουλου / Ξ. Κοντιάδη / Χ. Ανθόπουλου / Γ. Γεραπετρίτη, Σύνταγμα. Κατ' άρθρο ερμηνεία, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2017, σελ. 916 επ.

ε) Δεν μπορεί επίσης να παραβλεφθεί ότι οι παραπάνω νομοθετικές προβλέψεις (τροποποιήσεις του εγκλήματος της απιστίας σε βάρος τραπεζικών ιδρυμάτων) έρχονται υπό την σκιά υποθέσεων που εκκρεμούν στην ποινική δικαιοσύνη (όπως λ.χ. τα «δάνεια των κομμάτων»), οι οποίες δίκαια μπορούν να δώσουν έναυσμα υπόνοιας για «φωτογραφικές ρυθμίσεις»¹² και «στοχευμένη» νομοθετική αμνηστία¹³ «των ισχυρών»¹⁴, η οποία ενισχύεται από την ελλιπή (έως και μηδενική στην περίπτωση της ΠΝΠ) διαβούλευση για τις συγκεκριμένες τροποποιήσεις. Επίσης ερευνητέο είναι και αν οι εν λόγω διατάξεις αντίκεινται και στην αρχή της διάκρισης των εξουσιών του άρθρου 26 του Συντάγματος και στο άρθρο 96 παρ. 1 του Συντάγματος, δεδομένου ότι πρόκειται για νομοθετικές ρυθμίσεις που αφορούν συγκεκριμένες πράξεις, στο πλαίσιο εκκρεμών ποινικών διαδικασιών και ουσιαστικά αποτελούν προνομιακή επέμβαση του νομοθέτη στο έργο της δικαστικής εξουσίας. Είναι άλλωστε γνωστή η εγκληματολογική προσέγγιση ότι οι ισχυρές κοινωνικά και οικονομικά ομάδες έχουν τη δυνατότητα να παρεμβαίνουν και να επηρεάζουν όχι μόνο την εφαρμογή του νόμου αλλά και την παραγωγή των νομοθετημάτων, που προορίζονται για τη ρύθμιση των συμπεριφορών και των δραστηριοτήτων τους¹⁵.

Με τις σκέψεις αυτές, η εφαρμογή των παραπάνω διατάξεων για την απιστία σε βάρος τραπεζικών ιδρυμάτων θα απασχολήσει τους εφαρμοστές του δικαίου το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα, οι οποίοι θα κληθούν να πάρουν θέση και για τη συνταγματικότητά τους¹⁶. Θα αναμένουμε με ενδιαφέρον!

12. Για το θέμα βλ. αναλυτικά Κ. Κοσμάτου / Χ. Λαμπάκη, «Εστίες» διαφθοράς στο σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης στην Ελλάδα, δημοσιευμένο σε Σ. Βιδάλη/Ν. Κουλούρης/Χ. Παπαχαλαράμπος (επιμ.): «Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα», εκδ. ΕΑΠ, Αθήνα 2019, σελ. 194.

13. Βλ. το άρθρο 47 παρ. 3 και 4 του Συντάγματος, «3. Αμνηστία παρέχεται μόνο για πολιτικά εγκλήματα, με νόμο που ψηφίζεται από την Ολομέλεια της Βουλής με πλειοψηφία των τριών πέμπτων του όλου αριθμού των βουλευτών. 4. Αμνηστία για κοινά εγκλήματα δεν παρέχεται ούτε με νόμο». Βλ. σχετικά σε Σ.-Ι. Κουτνατζή, Ερμηνεία άρθρου 47 του Συντάγματος, σε Φ. Σπυρόπουλου / Ξ. Κοντιάδη / Χ. Ανθόπουλου / Γ. Γεραπετρίτη, Σύνταγμα. Κατ' άρθρο ερμηνεία, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2017, σελ. 934 επ.

14. Πρβλ. Δ. Σπινέλλη, Η εγκληματικότητα των πολιτικών στην εξουσία (ή η εγκληματικότητα του “ψηλού καπέλου”), ΠοινΧρον 2013, σελ. 4 επ. και τις εκεί βιβλιογραφικές αναφορές.

15. Βλ. σχετικά Ε. Η. Sutherland, White Collar Criminality, American Sociological Review 1940, τ. 5, σελ. 9, Βλ. ανάλυση σε Β. Βασιλαντωνοπούλου, Λευκά κολλάρα και οικονομικό έγκλημα, Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2014, σ. 60 και την εκεί βιβλιογραφία.

16. Από το πρόσφατο νομολογιακό παρελθόν βλ. την ΟλΑΠ 3/2016, ΠοινΧρον 2016 σελ. 736=ΠοινΔικ 2016, σελ. 1048=Αρμεν 2016, σελ. 1930, η οποία έκρινε αντισυνταγματικό τον Ν. 4254/2014 ως υποκρύπτοντα συγκεκριμένη αμνηστία. Σημειώνεται ότι η συγκεκριμένη νομοθετική παρέμβαση συμπεριλήφθηκε στην Έκθεση Αξιολόγησης της GRECO, βλ. GRECO, First evaluation Round - Evaluation Report on Greece, 17/5/2002 <https://rm.coe.int/16806c6403>, σελ. 20. Για το θέμα βλ. αναλυτικά Ν. Μπιτζιλέκη, Νομοθετική πολιτική και δικαστικός έλεγχος: Η περίπτωση της κρυπτοαμνηστίας (Με αφορμή την υπ' αριθμ. 3/2016 απόφαση της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου), ΠοινΧρον 2016 σελ. 747 επ.. Βλ. επίσης και σκέψεις που διατυπώνονται στην ΑΠ 1897/2018.